

СТАТИСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

ІГОР МАНЦУРОВ
IGOR MANTSUROV

ВАЛЕРІЯ НЕСТЕРЕНКО
VALERIA NESTERENKO

Вступ

В умовах становлення й розвитку ринкової економіки в глобальному конкурентному середовищі провідною формою господарювання має бути підприємництво — особливий вид діяльності, визначені тип і стиль господарської поведінки якого характеризується повною свободою вибору форми діяльності, інноваційним характером здійснення та орієнтацією на здобуття зиску. Як показує світовий досвід, саме підприємництво є потужним першочерговим фактором, здатним суттєво прискорити реформування вітчизняної економіки на ринкових засадах, що дасть можливість забезпечити належне зростання обсягів виробництва і підвищення добробуту населення.

Підприємництво в сучасних умовах глобалізації реалізується за рахунок фактора, що набув самостійного значення, а саме — фактора інновацій та менеджменту. Людей, які замислюють і здійснюють інновації, Шумпетер називав у науковій праці «Теорія економічного розвитку» *підприємцями*. Ухвалюючи інноваційні рішення, підприємці створюють нові, раніше невідомі комбінації факторів виробництва. Саме тому Шумпетер вважав, що підприємництво (або *підприємницька здатність*) являє собою четвертий фактор виробництва.¹

Умоглядна на перший погляд теорія Шумпетера несподівано дістала практичне підтвердження, яке може бути інтерпретовано статистично. Якщо підприємницька здатність є фактором виробництва, це означає, що її фіксована

¹ Шумпетер Й. Теория экономического развития. Пер. с нем. – М., 1982, с. 82

кількість повинна створювати віддачу (ефект), що постійно зменшує свій обсяг при нарощуванні обсягів інших факторів виробництва. Саме такого висновку на початку 1960-х років дійшов відомий економіст Мілтон Фрідман, який абсолютно несподівано побачив, що факт віддачі, що зменшує свій обсяг, жодним чином не можна пояснити тільки обмеженістю ресурсів — землі, праці або капіталу.² У такий спосіб Фрідман довів, що лише фіксована кількість підприємницької здатності (тобто уміння комбінувати фактори виробництва) могла привести до того, що решта факторів виробництва (праця і капітал) стала використовуватися менш ефективно.

Феномен підприємництва полягає в тому, що воно є постійним «збуджувачем» суспільного виробництва, оскільки не дозволяє йому стояти на місці. Підприємство виступає тією рушійною силою, яка виводить економіку на шлях ефективності, раціоналізації, ощадливості та оновлення. Отже, підприємство являє собою стимул розвитку виробництва та основу розвитку економіки.

Постановка задачі

Головна мета регуляторної політики будь-якої держави, що вибудовує ринкові відносини в умовах глобального конкурентного середовища, — виховати цивілізованого, дієвого, відповідального і законослухняного суб'єкта цих відносин, а саме підприємця. Здійснює це держава за допомогою конкретних регуляторних форм, певних засобів і методів. У постіндустріальних ринкових системах державне регулювання — це і наука, і водночас мистецтво управління, до складу якого входять стратегічне регулювання, планування, передбачення очікуваних результатів регуляторних впливів, організації регуляторної діяльності та ефективного контролю за перебігом реалізації регуляторної політики.

Розробці цих форм ринкового регулювання в умовах глобалізації має передувати процес інформаційно-аналітичного забезпечення дійової та

² Фрідман М. Деньги и экономическое развитие (Money and Economic Development, 1973). — М.: Экономика, 2002. — 783 с.

ефективної регуляторної політики держави. розробки статистичного забезпечення, концептуальна схема якого зображена на рис. 1.

З точки зору технології статистичного забезпечення, при цьому передбачається реалізація таких функцій:

- збирання первинних даних;
- підготовка даних до оброблення та оброблення даних;
- розробка системи вхідних розрахунків і вихідних статистичних показників;
- комплексний аналіз статистичних даних та інтерпретація отриманих результатів;
- розробка на цій основі адекватних управлінських рішень.

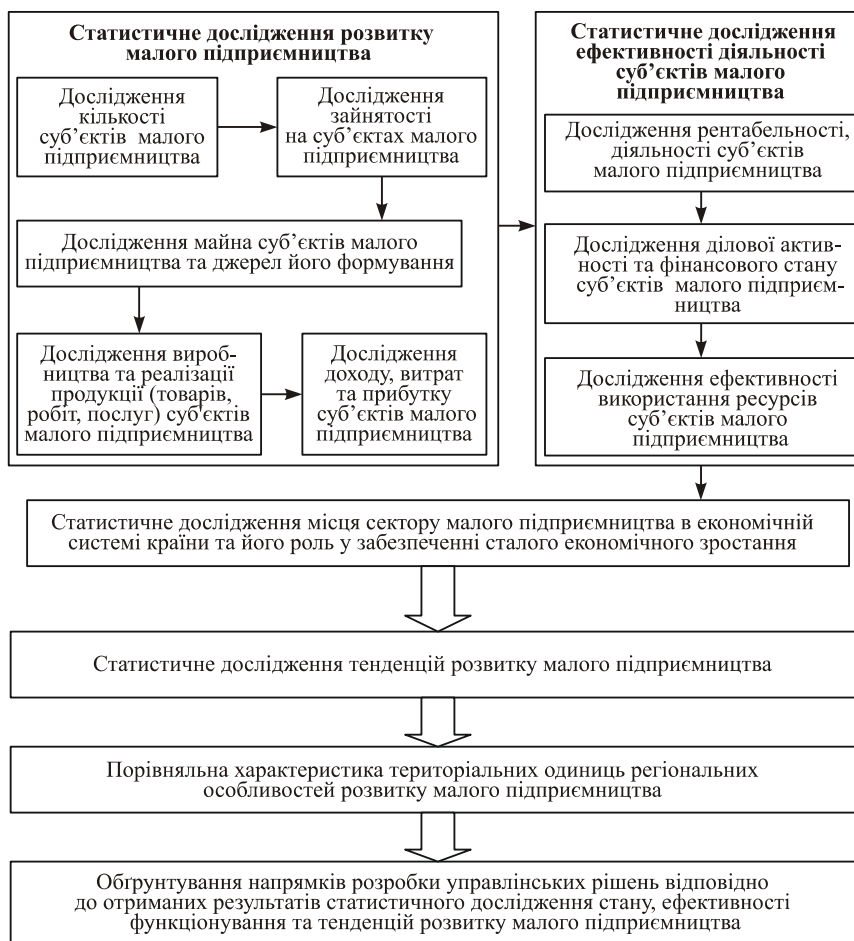

Рис. 1. Концептуальна схема статистичного забезпечення регуляторної політики держави

Основна частина

Першим кроком статистичного аналізу ефективності регуляторної політики держави в конкурентному економічному середовищі є вивчення кількісних сторін її впровадження. Створення ринкового середовища, як відомо, передбачає становлення організаційних форм підприємницької діяльності. За підсумками 2005 р. в Україні функціонувало 295.1 тис. малих підприємств, що на 4,2 % більше, ніж у попередньому році і в 3 рази більше кількості малих підприємств, які діяли у 1995 р.

В Україні до 2004 р. характерним було зменшення кількості регіонів, в яких зосереджено більше половини малих підприємств, до 7. В тому числі: у м. Києві - 16.8 % від загальної кількості малих підприємств, у Донецькій області - 9.2 %, Дніпропетровській - 6.7 %, Харківській - 6.4 %, Львівській - 5.7 %, Одеській - 5.0 % та Автономній Республіці Крим - 5.0 %.

У 2004 р. активно відбувався процес розвитку малих підприємств у Закарпатській, Одеській, Харківській, Львівській, Волинській обл. і містах Києві та Севастополі, де визначався вищий за середній по Україні приріст кількості малих підприємств порівняно з минулим роком.

Лише в Івано-Франківській обл. у 2004 р. порівняно з 2003 р. зменшилась кількість функціонуючих малих підприємств.

Важливим аспектом аналізу функціонування малих підприємств також виступають якісні показники. Одним із таких показників є кількість малих підприємств, що припадає на 10 тис. осіб. У середньому по Україні в 2005 р. у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення припадало 60 малих підприємств, що на 3 підприємства (або на 5.3 %) більше проти показників 2004 р. і на 41 підприємство (або в 3.2 рази) більше порівняно з 1995 р. Поряд із цим спостерігається тенденція до зменшення кількості найманих працівників, які працюють на малих підприємствах. Якщо у 1995 р. цей показник становив 12 осіб, то у 2005 р. чисельність найманих працівників скоротилась до 6 осіб (рис. 2).

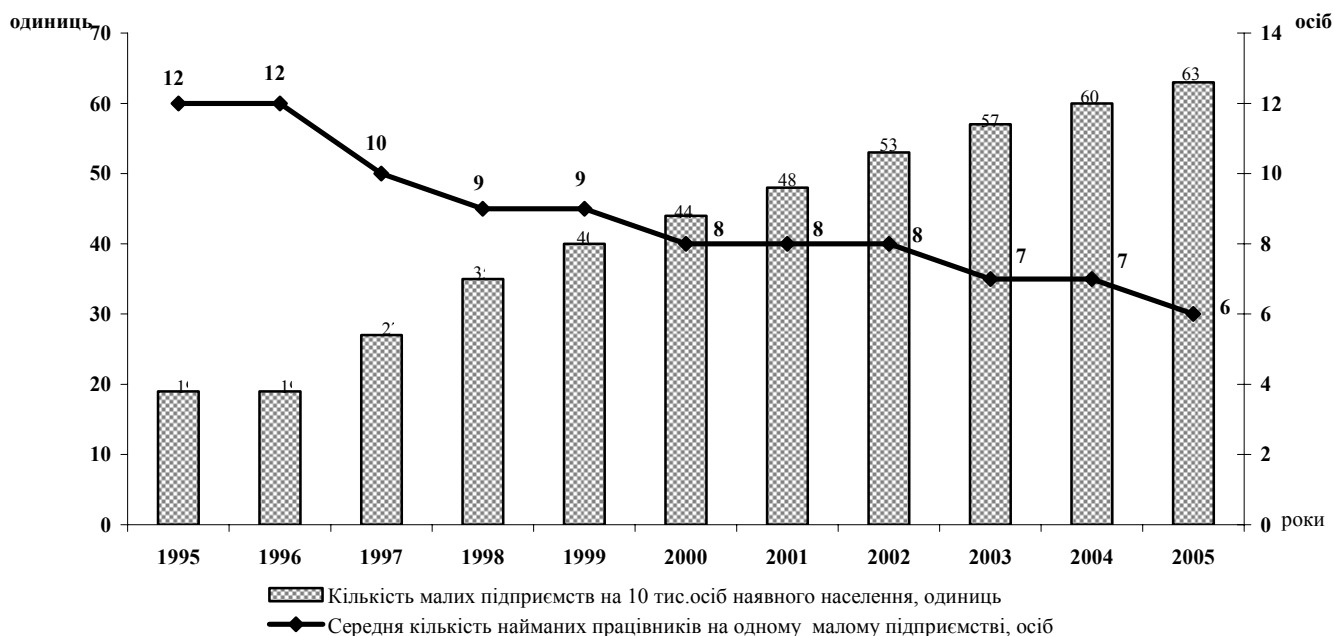

Рис. 2. Кількість малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення та середня кількість найманих працівників у розрахунку на одно мале підприємство в 1995—2005 рр.

Розраховано за даними: Статистичний щорічник України за 2005 рік. /За редакцією О.Г.Осауленка: - Державний комітет статистики України, 2006

За результатами діяльності 2005р. кількість малих підприємств, що фактично реалізовували продукцію та надавали послуги, становила 205.3 тис. підприємств, або 69.6% від їх загальної кількості. Протягом останніх років спостерігалася тенденція до зменшення частки малих підприємств, які фактично здійснювали діяльність, у загальній кількості діючих малих підприємств. Проти 2004р. їх частка зменшилась на 2.6 в.п., порівняно з 2002р. – на 5.1 в.п. Аналогічна тенденція відстежувалася по усіх видах економічної діяльності.

Аналіз діяльності малих підприємств можна доповнити, охарактеризувавши основні показники економічної діяльності цих підприємств. Протягом 2000—2004 рр. відбувалось поступове зменшення частки малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції та послуг. Якщо у 2000 р. питома вага малих підприємств становила 8.1 %, то у 2005 р. частка цих підприємств скоротилась до 5.5 %. Отже, протягом аналізованого періоду

відбувалось щорічне зменшення частки малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції та послуг на 59,8 %, або 0,9 п. п. (рис. 3). Тільки у 2005, коли було зафіксовано незначне зростання цієї частки, вдалося подолати цю негативну тенденцію.

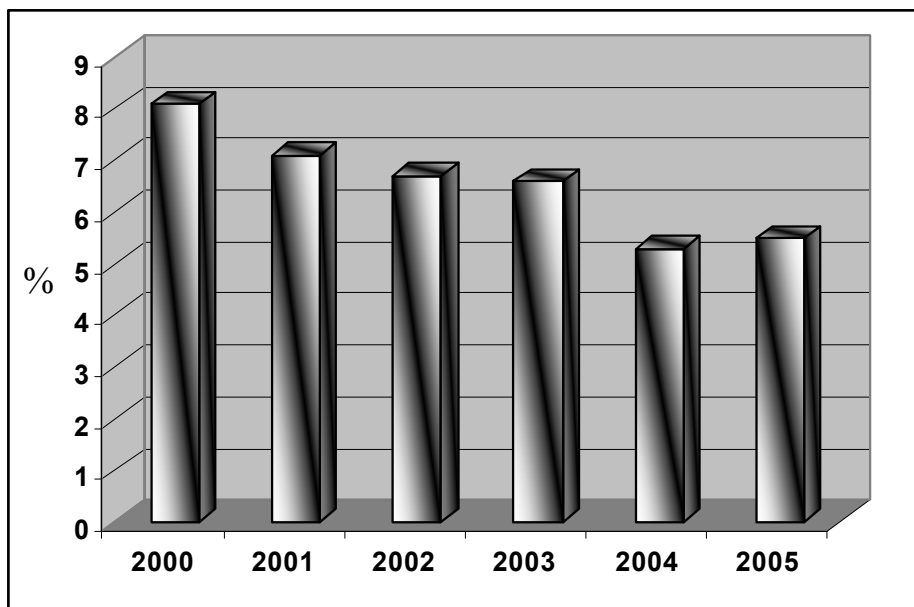

Рис. 3. Питова вага малих підприємств України у загальному обсязі реалізованої продукції, робіт та послуг, %

Джерело: Статистичний щорічник України за 2005 рік. /За редакцією О.Г.Осауленка: - Державний комітет статистики України, 2006, стор. 318

Дана ситуація свідчить про наявність негативних тенденцій в українській економіці. Оскільки за законами ринкової економіки саме малі підприємства становлять основу економічного розвитку та процвітання будь-якої держави.

Наступним показником, за допомогою якого охарактеризуємо діяльність малих підприємств, є операційні витрати, що пов'язані з діяльністю з реалізації продукції та управління підприємством.

Як витікає з рис. 3, динаміці операційних витрат притаманна нестабільна тенденція розвитку. Оскільки операційні витрати показують стан витрат, що сталися у звітному періоді і безпосередньо не пов'язані з виробництвом продукції, тоді можна зробити висновки про те, не фіксується стабільне підвищення ефективності діяльності малих підприємств в Україні. .

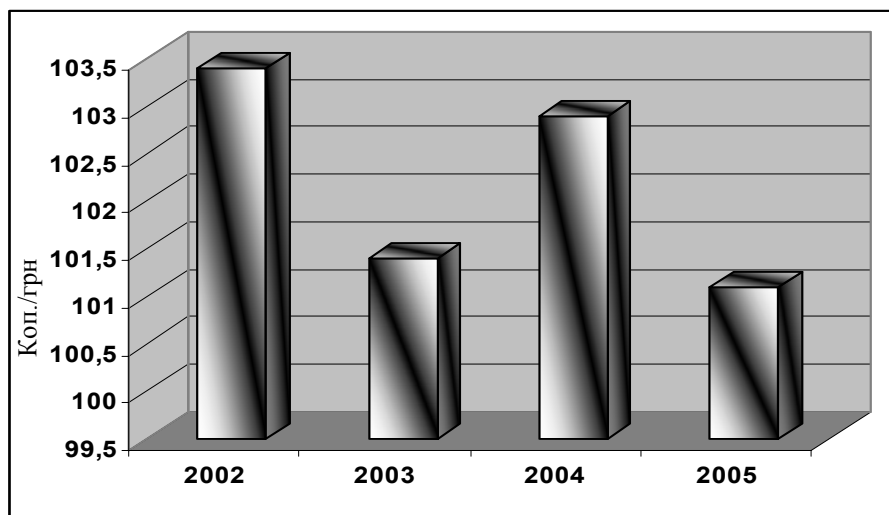

Рис. 3. Операційні витрати на одиницю реалізованої продукції, робіт та послуг в Україні за 2002—2005 рр.

Джерело: Статистичний щорічник України за 2005 рік. /За редакцією О.Г.Осауленка: - Державний комітет статистики України, 2006, стор. 327

Статистичне забезпечення ефективної регуляторної політики передбачає глибокий аналіз причин формування того чи іншого рівня ефективності функціонування бізнесу. В цих цілях викликає інтерес використання інформаційної бази і аналітичних можливостей обстеження *How is Doing Business*, яке щорічно проводить Всесвітній Банк. Його основні результати представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Результати обстеження Світового Банку “How is doing business?” в Україні у 2006 році

Простота:	2006 рейтинг	2005 рейтинг	Зміна рейтингу
<i>Ведення бізнесу в цілому</i>	<i>128</i>	<i>132</i>	<i>+4</i>
Відкриття компанії	101	122	+21
Ліцензування	107	117	+10
Наймання працівників	107	109	+2
Реєстрація власності	133	134	+1
Отримання кредиту	65	59	-6
Захист прав інвесторів	142	141	-1
Виплата податків	174	174	0
Митні операції	106	98	-8
Заключення контрактів	26	26	0
Закриття компанії	139	135	-4

Джерело: www.doingbusiness.org

Як свідчать дані таблиці 1, найбільш суттєвим недоліком регуляторної політики в Україні є неефективне функціонування податкової системи. За значенням цього показника Україна займає 174 місце серед 179 країн, що були обстежені Всесвітнім Банком у 2006 році. Як відомо, для держави зростання виробництва асоціюється з посиленням економічної потужності із розширенням бази оподаткування, що своєю чергою дозволяє державі з більшим рівнем свободи розв'язувати внутрішні і зовнішні проблеми.

Якщо держава зацікавлена в нарощуванні обсягів виробництва за рахунок зростання бізнесу, то вона може зменшити податки, стратегічно простимулювавши ділову активність, та за рахунок розширення бази оподаткування збільшити доходи бюджету у майбутньому. Але тактично це завдасть збитку поточним доходам бюджету, і держава може зіткнутися з проблемами недостачі коштів у найближчій перспективі. У разі пріоритетності бюджетних доходів держава підвищує податки, забезпечує свою діяльність фінансовими ресурсами, але підриває інвестиційні можливості бізнесу і тим самим негативно впливає на довгострокові виробничі стратегії.

Усе викладене вище свідчить про необхідність визначення оптимального розміру податкового навантаження, що відповідає як тактичним завданням наповнення бюджету, так і довгостроковим стратегічним інтересам розвитку бізнесу і врешті-решт економічного зростання.

Для отримання відповіді на питання про існування обопільно прийняттого податкового навантаження необхідний перехід до сфери кількісних оцінок, тобто статистичних оцінок. У практиці прикладних статистичних досліджень існує поняття граничного значення податкового навантаження, при перевищенні якого обсяг виробництва починає скорочуватися. Схематично це проілюстровано на рис. 4

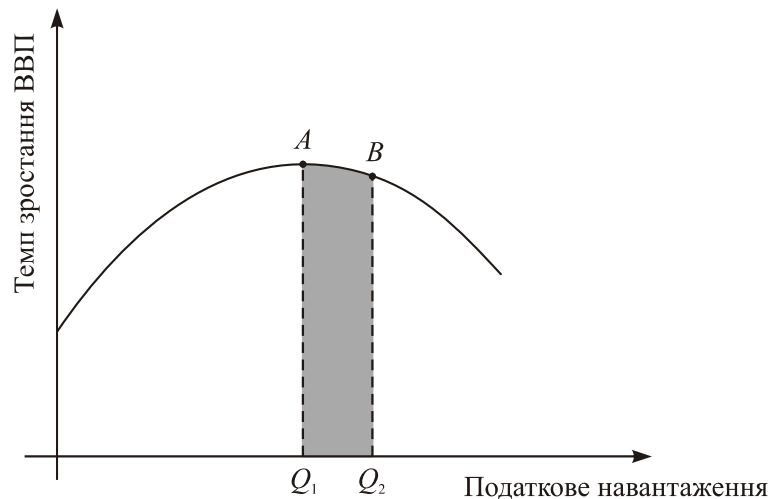

Рис. 4. Залежність зростання ВВП від динаміки податкового навантаження

На рис 4 обсяг граничного податкового навантаження позначений як Q_1 . Разом з тим існує критична величина податкового навантаження Q_2 , при якій фіскальні надходження до бюджету максимальні і подальше збільшення податків не має значення. Реакція бізнесу на підвищення податків виглядає таким чином:

- поки фактичне податкове навантаження не досягло рівня Q_1 , бізнес розширює свою діяльність, у результаті чого спостерігається економічне зростання;
- коли фактичне податкове навантаження долає граничний рівень Q_2 , бізнес починає скорочувати свою діяльність, оскільки подальше розширення виробництва не компенсує втрат прибутку за рахунок підвищення норми оподаткування, і як наслідок — починається процес економічної рецесії.

Скорочення бізнесом своєї діяльності веде до скорочення бази оподаткування, але певний час податкові доходи бюджету зростають через високе податкове навантаження.

Подальше збільшення податків до рівня, коли фактичне податкове навантаження перевершує другий критичний поріг Q_2 , призводить до зменшення бази оподаткування настільки, що обсяг податкових зборів теж починає скорочуватися. В цій ситуації держава починає знижувати податки, усвідомлюючи, що фіскальна політика втратила свою ефективність та у зв'язку дії фактора, який стимулює економічне зростання, перетворилася на його гальмо.

Треба також зазначити, що в даному контексті, окрім кількісних характеристик граничних податкових навантажень Q_1 і Q_2 , певний інтерес має також кількісні характеристики так званої *смуги прийняття рішень*, що являє собою дистанція між точками граничних податкових навантажень Q_1 і Q_2 . Очевидно, чим ширше ця смуга, тим важче узгодити інтереси бізнесу і держави в податковій політиці, тобто стає менше шансів для розв'язання цієї проблеми.

Здійснити статистичне оцінювання параметрів граничних податкових навантажень Q_1 і Q_2 та смуги прийняття рішень дає можливість застосування первинних даних і аналітичних рекомендацій, наданих Всесвітнім Банком в рамках реалізації проекту *How is Doing Business*.

На основі цих матеріалів, які характеризують розподіл 179 країн світу за рівнем відношення суми податків бюджету до ВВП та показниками макроекономічної стабільності країн, можна зробити висновок, що у країнах з високим рівнем виробництва ВВП на душу населення, частка податкових надходжень у ВВП не перевищує 22.5 %; у країнах з середнім рівнем виробництва ВВП на душу населення ця частка сягає 25.7 %, а в країнах з низьким рівнем — 32 %. У 2006 р. в Україні цей показник дорівнював 30.4%.

Але, що більш важливо, коефіцієнти еластичності демонструють, що скорочення податкового тиску на 1 п. п. у розвинених країнах приводить до зростання ВВП на 0.3 п. п., у країнах з середнім рівнем доходу на душу населення (включаючи Україну) — 0.07 п. п., а в країнах з низьким рівнем виробництва ВВП на душу населення — лише 0.02 п. п. Таким чином, саме по собі зниження рівня податкових ставок не спричинить збільшення бази оподаткування у такому обсязі, який забезпечував би значний приріст доходу бюджету, необхідний для того, щоб компенсувати зниження доходів у результаті динаміки рівня податкових ставок.

Крім того, як свідчать результати аналізу, ставка оподаткування не є фактором, який формує ефективність фіскальної системи. На мою думку, більшою мірою на ефективність цієї системи впливає оперативність, з якою держава реагує на приближення ставки оподаткування до граничних податкових навантажень Q_1 і Q_2 та стабільність податкової системи.

Про суттєвість впливу Q_1 свідчить значення смуги прийняття рішень. Так, розрахунки показують, що у розвинених країнах ширина конфліктної смуги прийняття рішень не перевищує 1 % ВВП. Це свідчить про гнучку і тісну

залежність обсягів податкових зборів від бази оподаткування. В результаті такої залежності як обсяг випуску, так і податкові збори майже синхронно реагують на збільшення податкового навантаження. Як тільки податкове навантаження перевищує другий критичний поріг Q_2 , тобто ту межу податкового навантаження, яку може витримати бізнес, відразу починається різке падіння обсягів виробництва і, відповідно, податкових доходів бюджету.

В Україні ширина смуги прийняття рішень у 6—7 разів більше (рис. 5). Це, з одного боку свідчить про негнучку реакцію українського бізнесу при перевищенні фактичного податкового навантаження критичного порога Q_2 . Якщо бізнес розвинених країнах активно висловлює свою позицію стосовно високих податків і припиняє працювати, то український бізнес вважає за краще не зупиняти свою діяльність, сподіваючись ухилитися від сплати податків.

З другого боку, це може бути свідченням того, що держава конче не оперативно реагує на негативну реакцію бізнесу на підвищення податкового навантаження.

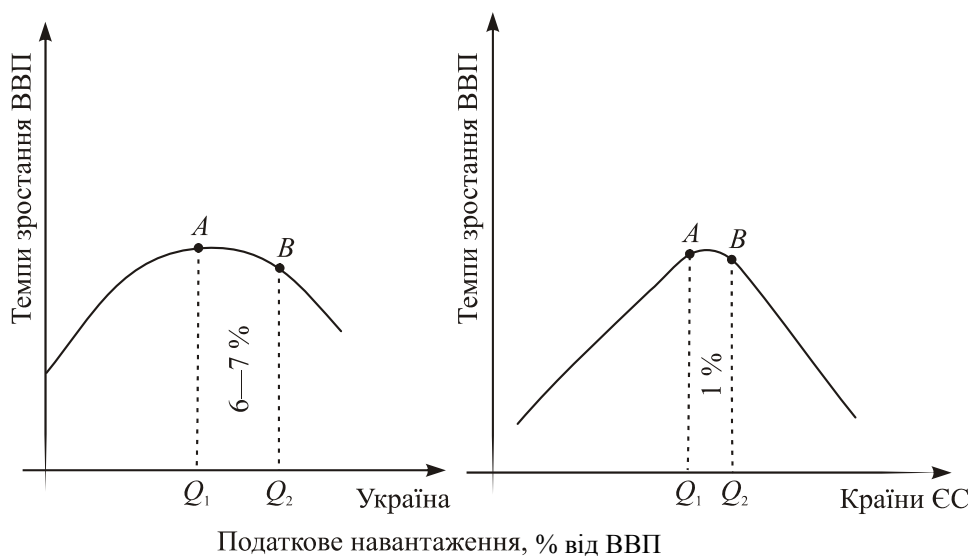

Рис. 5. Співвідношення податкового навантаження та темпів зростання ВВП в Україні та країнах ЄС

Крім поточної величини фіскального навантаження Q , велике значення має її динаміка V , яка характеризує напрям та інтенсивність змін податкового навантаження порівняно з попередніми роками. Зміна частки фіскальних платежів у ВВП та валовій доданій вартості тісно пов'язано з варіацією норми прибутку (рентабельності), що є одним із показників конкурентоспроможності країни та

стабільності темпів її економічного зростання. Використання на практиці статистики показника V , який діагностує зміну фіскального клімату, дозволяє здобути аналітичну інформацію про напрям структурної перебудови економіки.

Коефіцієнт осциляції, який характеризує відносну міру варіації частки податків у ВВП, дорівнює у 2006р. 9.6 %, що практично в 2.5 рази менший, ніж у попередні п'ять років (1996—2000 рр.). У той же час у 15 країнах ЄС цей показник дорівнює 1.4 %, (рис. 6), що свідчить про суттєво більш високий рівень стабільності податкового законодавства у цих країнах, ніж в Україні. Таким чином, у порівнянні з українським бізнесом ділове співтовариство ЄС має більш низький поріг нестабільності податкової системи і відповідно вузьку смугу «безпеки».

Рис. 6. Динаміка податкового навантаження в Україні і країнах ЄС, податки у відсотках до ВВП, 2000-2005 рр.

Згідно результатів обстеження Всесвітнього Банку, Україна займає 141 місце із 179 обстежених країн за показником захисту прав інвесторів. Завдяки цьому, незважаючи на абсолютний приріст прямих іноземних інвестицій, роль їх як фінансового фактора економічного зростання не посилюється. Як свідчать дані табл. 2, темпи приросту іноземних інвестицій перевищували темпи

приросту загального обсягу інвестицій в основний капітал, проте абсолютний приріст ПІІ стосовно ВВП у 2006 р. становив лише 2.3 % і на 1 % приросту ПІІ припадало 0.36 % приросту ВВП. До того ж названі показники інвестиційного процесу не стабільні. Так, наприклад, у 2005 році на 1% приросту ПІІ припадало лише 0.06% приросту ВВП!

Таблиця 2

Статистичні характеристики інвестиційного процесу в Україні

Рік	Темпи приросту, в % до попереднього року			Коефіцієнт еластичності ПІІ відносно приросту ВВП, %
	Валовий внутрішній продукт	Інвестиції в основний капітал	Приріст ПІІ в економіку України	
1	2	3	4	2:4
2000	5.9	14.4	18.1	32.6
2001	9.2	20.8	17.6	52.3
2002	5.2	8.9	20.1	25.9
2003	9.3	27.7	21.7	42.9
2004	12.1	28.0	24.2	50.0
2005	2.6	32.3	38.7	6.2
2006	9.8	38.5	27.5	35.6

Розраховано за даними: Статистичний щорічник України за 2005 рік. /За редакцією О.Г.Осауленка: - Державний комітет статистики України, 2006

Така ситуація з залученням і використанням іноземних інвестицій призводить до того, що в Україні постійно і систематично зменшується питома вага малих і середніх підприємств, що здійснюють інновації, у загальній кількості малих і середніх промислових підприємств. Так, у 1997 році вона складала 17% , у 2000 р. – 18.0 %, у 2003 р. – 15.1%, у 2004 р. -13.7, то у 2005 р. лише 11.6% (рис. 7).

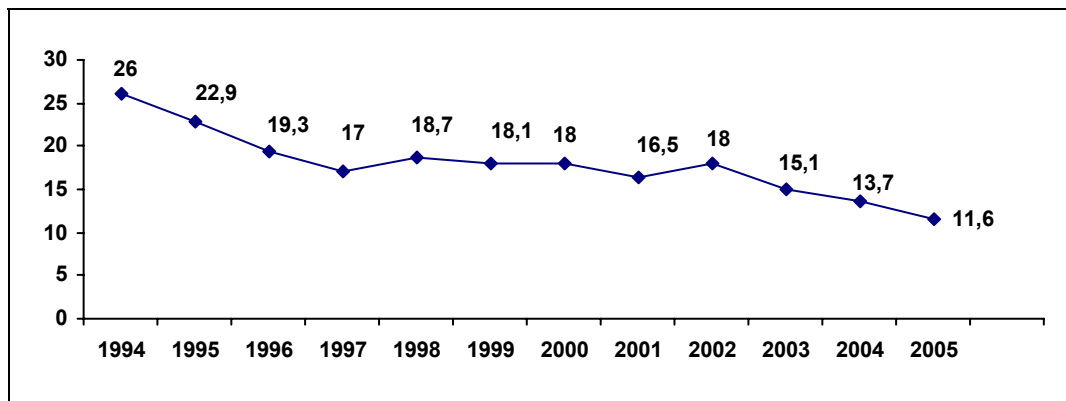

Рис. 7. Динаміка питомої ваги інноваційно-активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств, %

Джерело: Статистичний щорічник України за 2005 рік. /За редакцією О.Г.Осауленка: - Державний комітет статистики України, 2006, стор. 328

Для порівняння відмітимо, що серед країн Європейського Союзу мінімальні показники інноваційної активності мають Португалія – 26% та Греція – 29%, тобто у 2 рази вищі ніж в Україні. А у порівнянні з країнами лідерами у цій галузі, такими як Нідерланди (62 %), Австрія (67%), Германія (69%), Данія (71%) та Ірландія (74%) розрив становить 3-4 рази.

Слід також відмітити, що згідно обстеження Всесвітнього Банку, бізнес в Україні стикається з вкрай високими процентними ставками, що збільшують вартість капіталу та стають гальмом розвитку нового бізнесу. Високі ставки поєднуються з браком кредитів на розвиток приватного сектору та дефіцитом довіри до банківського сектору. При цьому складається враження, нібито уряд витрачає ресурси неефективно. Рейтинг за цим показником — 126 місце в загальному заліку 179 країн, що демонструє в загальному вигляді неефективний розподіл ресурсів в українській економіці.

Нестабільний і нединамічний розвиток вітчизняного бізнесу негативно впливає на рівень конкурентоспроможності національної економіки. В табл. 3 представлені результати розподілу країн в глобальному економічному середовищі за рівнем їх конкурентоспроможності. В тому числі аналізується і місце України серед 117-ти країн світу, які були обстежені експертами Всесвітнього економічного форуму в Давосі в 2005 р. Для цього здійснено декомпозицію оцінок конкурентоспроможності країн, визначених експертами

за макроекономічними показниками розвитку. У таблиці наведено значення індикаторів та інтегрального показника конкурентоспроможності окремих країн, які належать до різних груп за рівнем економічного розвитку та конкурентоспроможності.

Таблиця 3

Рейтинг окремих країн за рівнем конкурентоспроможності у 2005 р.

Країни	Інтегральний показник конкурентоспроможності		Індикатори конкурентоспроможності					
			Макроекономічного розвитку		технологічного розвитку		інституційного розвитку	
	Оцінка	Рейтинг	Оцінка	Рейтинг	Оцінка	Рейтинг	Оцінка	Рейтинг
Фінляндія	5,94	1	5,52	4	6,02	2	6,19	5
США	5,81	2	5,07	23	6,19	1	5,77	18
Швеція	5,65	3	5,24	12	5,78	4	5,82	17
Данія	5,65	4	5,64	3	5,30	5	6,35	2
Тайвань	5,58	5	5,15	17	5,85	3	5,47	26
Чехія	4,42	38	4,31	46	4,31	22	4,63	48
Угорщина	4,38	39	3,91	63	4,08	30	5,15	34
Латвія	4,29	44	4,48	38	3,83	38	4,55	50
Польща	4,00	51	4,09	53	3,77	39	4,14	64
Росія	3,53	75	4,02	58	3,01	73	3,55	91
Україна	3,30	84	3,52	78	2,82	85	3,56	90

Розраховано за даними: The Global Competitiveness Report., 2005 //www.weforum.org.

Аналіз змін рейтингової оцінки міжнародної позиції України за рівнем конкурентоспроможності її національної економіки в динаміці показує, що останніми роками ця позиція є відносно стабільною. Так, у 2004 р. Україна посіла 86-те місце зі 104 обстежених країн, у 2003 р. — 84-те зі 102 країн. Беручи до уваги, що перелік країн, характеристики яких підлягають дослідженню, розширюється переважно за рахунок бідних та відносно неконкурентоспроможних країн, які традиційно посідають останні позиції рейтингового розподілу, а отже, досить сумнівними є висновки українських науковців та міжнародних організацій стосовно існування чітко вираженої тенденції підвищення рейтингу України за рівнем конкурентоспроможності.

Проаналізовано вплив складових інтегрального показника конкурентоспроможності, а саме, індикаторів макроекономічного,

технологічного та інституційного розвитку на формування узагальнюючої оцінки конкурентоспроможності (рис. 8).

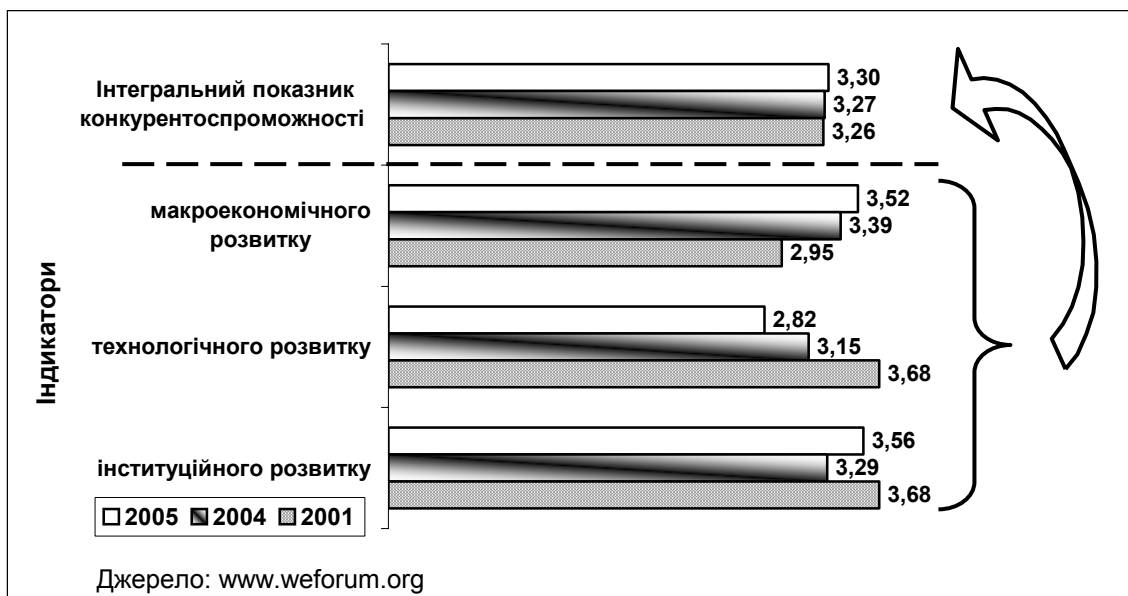

Рис. 8. Узагальнююча оцінка конкурентоспроможності України та її складових у 2001—2005 рр.

Усі наведені вище дані, які містяться у звітах Всесвітнього економічного форуму щодо конкурентоспроможності національних економік та вважаються світовою спільнотою як виключно авторитетні, свідчать про те, що оцінка конкурентоспроможності економіки України в глобальному економічному середовищі за всіма складовими інтегрального індексу конкурентоспроможності є невтішною. Зауважуючи, що зовнішньоекономічні зв'язки України розвиваються досить інтенсивно, це по суті, означає, що Україна значно більше втрачає, ніж виграє в своїх економічних стосунках із більшістю держав світу.

Як наслідок, економіка України гостро відчуває на собі дію майже всіх негативних економічних факторів глобалізації. Це проявляється у відпливі кадрів за кордон, «втечі» капіталу, хронічному дефіциті торговельного балансу і майже катастрофічному погіршенні умов формування загального платіжного балансу країни і державного бюджету. Вплив цих негативних факторів обов'язково треба враховувати в першу чергу маючи на увазі курс України на Євроінтеграцію та ті міжнародні зобов'язання, які Україна має виконати, реалізуючи цей стратегічний вибір. І тільки ретельно виваживши всі переваги

та недоліки цього курсу, можна розробити насправді ефективні стратегію і механізм його імплементації.

Висновки і рекомендації

1. За результатами проведеного аналізу вважаю за необхідне зробити певні висновки відносно ефективності регуляторної політики в Україні та розробити рекомендації щодо напрямів покращення цієї політики в умовах глобального конкурентного середовища.
2. Розвиток підприємництва ще не став фактором, що суттєво впливає на економічне зростання країни. Якщо динаміка кількісних показників розвитку малого бізнесу в Україні вказує на певні позитивні структурні і організаційні зрушення, то динаміка якісних показників свідчить про погіршення умов функціонування бізнесу та зниження рівня його ефективності.
3. Спостерігається досить значна варіація в інтегральній оцінці розвитку підприємництва в розподілі за регіонами України.
4. Діючі податкова та фіскальна системи не перетворилися на інструмент, який стимулює розвиток підприємництва в країні. Більш того, за оцінками міжнародних організацій, ці системи відіграють значну дестимулюючу роль, в результаті дії якої бізнес розвивається нестабільно і нединамічно, що уповільнює темпи економічного зростання та не сприяє підвищенню конкурентоспроможності країни в сучасних умовах глобалізації.
5. Незахищеність прав інвесторів не сприяє залученню інвестицій. Завдяки цьому бізнес в Україні відчуває нестачу фінансових ресурсів.
6. Незначний обсяг інвестицій та практика неефективного їх використання призводить до того, що в Україні постійно і систематично зменшується питома вага малих і середніх підприємств, що здійснювали інновації, у загальній кількості малих і середніх промислових підприємств. В результаті, Україна не в повній мірі використовує інноваційні чинники

економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

7. Зростання обсягів банківських кредитів останніми роками хоч і відбивало частково процеси здорової ремонетизації, може у разі суттєвого уповільнення зростання економіки викликати накопичення неповернутих кредитів. Для усунення цієї небезпеки необхідні зміни структурного характеру, такі як:
 - подальше посилення нормативів банківського регулювання та нагляду;
 - підвищення капіталізації комерційних банків;
 - удосконалення систем адекватної оцінки якості кредитного портфеля комерційних банків та їхнього внутрішнього контролю.
8. Нестабільний і нединамічний розвиток вітчизняного бізнесу негативно впливає на рівень конкурентоспроможності країні взагалі. На думку впливових міжнародних організацій саме цей фактор в значній мірі нівелює успіхи, яка країна досягла, реалізуючи фактори макроекономічного та технологічного розвитку.
9. Підвищення конкурентоспроможності економіки України, в свою чергу, має стати ключовим завданням державної економічної політики. Для реалізації цієї стратегічної мети має бути розроблена науково обґрунтована національна програма відповідних законодавчих актів та управлінських дій, ядром якої має стати інноваційна модель економічного розвитку, що базується на розвинутих та ефективних інститутах ринкової системи, адаптованої до світових ринків. Усе це сприятиме успішному завершенню перехідного періоду, визнанню світовою спільнотою України як країни з економікою ринкового та інноваційного типу.